

GEREKLİ OLMAYAN BİR SAVAŞ

18 Mayıs 1756'da İngiltere ve Fransa istemedikleri halde kendilerini birbirlerine karşı savaş halinde buldular. Yedi Yıl Savaşları 1763'e kadar sürecekti. Bu kadar önemsiz görülen nedenlerden böyle istenmeyen bir savaş nasıl çıktı? Yedi Yıl Savaşları'nın kökenleri üç valiyeye dayandırılabilir: Massachusetts valisi William Shirley, Virginia valisi Robert Dinwiddie ve Kanada valisi Markiz Duquesne. Bunlar, savaşın başlamasında başlıca sorumluluğa sahip bireylerdir. Ancak İngiliz ve Fransız hükümetleri de küçük bir çatışmanın büyük bir savaşa dönüşmesindeki rolleri gereği sorumluluğa sahiptir. Eğer bunlar olmasaydı, bu savaş gerçekleşmeyebilirdi.

Savaşı başlatan öncül çatışma aslında son derece küçüktü. Yine de sorunun sarmal hale gelerek kontrolden çıkmasının tohumlarını ekmişti. Üç sorumlu içinde, Virginia valisi Dinwiddie en suçlu olandır. Dinwiddie 1751 sonbaharında Virginia valiliğine başlamıştı. Bulduğu pozisyonu kendi çıkarları için kullanacak kadar bencil birisiydi. Aslında, '1757'de Lord Loudoun, Virginia'nın onursal valisi, kamusal görevini kişisel çıkarları için kullandığından Londra'ya Dinwiddie'yi geri çağırması için bir mesaj göndermişti'.¹ Dinwiddie, 1748'de İngiltere Ticaret Kurulu tarafından Ohio topraklarını sömürmek için kurulan Ohio Land şirketinin büyük ortaklarından biriydi. Görevini şirketin çıkarlarını korumak için kötüye kullanmıştı.

Dinwiddie, Ohio'nun İngiltere'nin toprağı olduğunu meşrulaştırmak için zorlama bir mantık kullanarak görevine başladı. Daha sonra Kuzey Amerika'dakilere Ohio şirketinin hareketlerinin Londra'nın emirleri olduğunu söylerken, Londra'ya da belirsiz bir dille şirkete yapılan tehditlerin Virginia'ya yapıldığını anlatıyordu. Londra'ya rapor verirken asla şirketin ismini kullanmıyordu. Ohio'ya, sonraları Fransızlar'ın saldıracakları, bir kale yaptıktan sonra, raporları çok belirsiz hale geldi. Tanımlamalarında 'Fransızlar, 'İngiliz mülkiyetinin işgalcileri', yardım birliği 'bu egemenliğin güçleri', şirketin kalesini yapanlar da 'bizim insanlarımız' oluyordu'.² Şöyle düşünüyordu: Londra, Ohio için birşey yapmayacaksa bile, eğer tehdit olursa, Virginia için harekete geçecektir.

Ticaret Kurumu'na Temmuz 1753'te yakında gerçekleşecek bir Fransız işgali ile ilgili bir mektup gönderdikten sonra, Londra gerçekten de harekete geçmeye karar verdi. Aynı yılın Ağustos ayında, Londra, Dinwiddie'nin savunmada kalarak belirsiz bir biçimde tanımlanan 'Majestelerinin egemenliğinin tartışılmaz sınırları' dışına çıkmamak üzere İngiliz güçlerini komuta etmesine izin verdi.³ İngiliz kabinesi'nin emirleri, İngiliz hakimiyeti altında olmayan topraklarda güç bulundurulmasını istememesine rağmen, kendi zorlama mantığını kullanan Dinwiddie Ohio'yu 'Majestelerinin egemenlik alanı'nın sınırları içine kattı. Bu, Dinwiddie'ye şirketin çıkarlarını savunması için resmi emirleri de sağlamış oldu. Bir dahaki sefer Fransızlar İngiliz 'toprağı'nı 'işgal' etmeye kalkıştıklarında, Dinwiddie meşru bir biçimde saldırıya geçebilecekti.

Dinwiddie en suçlu olandır çünkü Ohio'nun sahipliği tartışmasını ilk başlatan odur. Ohio Land şirketi için, Ohio'daki İngiliz egemenliğini kendi zorlama mantığıyla meşrulaştırmıştır. Bu önemlidir çünkü Ohio'nun sahipliği konusu belirsiz olsa da, Fransızlar İngilizler'den çok önce oraya gelmişlerdi. Dinwiddie, Fransızlar'ın protestolarına ve tehditlerine rağmen, şirketi cesaretlendirmiştir. Sonra da şirketin İngiliz hükümetinin çıkarlarına aykırı olan hareketlerini savunmak için, Londra'yı Virginia'nın

¹ Higonnet, 'The Origins of the Seven Years War' *Journal of Modern History*, Cilt 40 (1968), 61.

² Higonnet, 63.

³ Higonnet, 64.

Fransızlar tarafından tehdit edildiği yönünde yanlış bilgilendirmiştir. Çatışmayı, Londra'ya gerçekte ne olduğunu anlatmayarak, tırmandırmıştır. Ayrıca iki İngiliz birliği talep etmiştir. Londra, General Braddock'u göndererek bu isteğe cevap vermiştir.

İngiliz hükümetinin Dinwiddie'yi engellemek ya da etkisini azaltmak için yapabileceği çok az şey var (ç.n. yazım boyunca gramatik yanlışlar ve açılmamış, kapalı anlamlı cümleler var. Prof. Van Evera'nın bu ödevi koymasının bir sebebi olduğunu düşünerek, yanlışları düzeltmeden çevirisini yapıyorum). Ohio Land şirketinin ilk davranışları engellenemeyecek olsa da, Dinwiddie'ye 'Majestelerinin egemenliğinin tartışmasız sınırları' hususunda daha açık talimatlar verilerek, Dinwiddie'nin İngiliz sınırları dışına çıkıp Fransızlar ile savaşması engellenebilirdi. Ayrıca, Dinwiddie'nin gücünü kötüye kullanması 1757'de bilinseydi, muhtemelen İngiliz hükümeti de bu durumu öğrenirdi. Eğer bu olsaydı, Dinwiddie ile olan ilişkilerinde daha dikkatli olurlardı.

Ancak İngilizler yanlış seçimler yapmada başrolü yalnız oynamıyorlardı. Kanada'nın Fransız valisi Duquesne Kuzey Amerika'daki savaşta önemli rol oynamıştır. Duquesne 1752'de Kanada valiliğine atanmıştı. Öncelikli emri, Ohio'daki Fransız egemenliğini sağlamaktı. Ancak bunun askeri yollarla yapılması kast edilmemişti. Fransızlar, eğer İngilizler Ohio'ya yerleşmeye devam ederse, Fransa ile Louisiana'daki sömürgeleri arasındaki bağlantının kesileceğinden ve kırılğan hale geleceklerinden endişeleniyorlardı.

Bu endişeyi gidermek için Duquesne askeri yollara başvurmaya karar verdi. 2000'in üstünde asker barındıran bir ordu kurarak ve resmi olmayan bir şekilde Ohio sınırını azar azar geriye iterek Fransız topraklarını genişletiyordu. 1754'te de kendi ordusunu kullanarak İngiliz güçlerine saldırmaya karar verdi. Dinwiddie'nin değerli kalesiyle başladı. Sonra da Fransız toprakları dışında olduğunu bildiği halde Necessity Kalesi'ni ele geçirerek, kendi sınırlarının çok ötesine geçti. Duquesne'nin gerçek güdülerini tam olarak bilinmese de, kürk ticaretiyle uğraştığına dair spekülasyonlar vardı.

Karşı tarafa ilk saldıran kişi olarak, Duquesne de ilk çatışmanın başlamasında önemli sorumluluk sahibi. Fransız hükümetinin barışçı yollarla Ohio'yu ele geçirme emirlerini göz ardı etti ve güç kullandı. Duquesne'nin güç kullanımı Dinwiddie'yi korkutmakla kalmadı, onun karşılık vermesine de yol açtı.

Ne yazık ki Duquesne'nin katkılarını engellemek için yapılabilecek fazla birşey yok. Fransızlar'ın onun böyle saldırgan davranabileceğini önceden bilmeleri imkansızdı. Ayrıca 1754'te Duquesne'nin Fransa'nın niyetlerini gerçekleştiremeyeceği anlaşılınca, onu görevinden alarak doğru olanı yapmışlardı. Fransa'nın yapabileceği tek şey barışçı amaçlarını daha açık halde sunmaktı.

Üç vali içinde en az sorumlu olan Shirley idi. Shirley, 1741'e kadar Massachusetts valiliği yapmıştı. 1749'da Paris'e Amerika'daki sınırları tartışmak için gönderildikten sonra 1753'te Massachusetts'e geri dönmüştü. Ancak İngiltere'deki güçlü bağlantılarını ve Massachusetts hükümeti üzerindeki kontrolünün kaybetmişti. Desteğini yeniden sağlamak için, Nova Scotia'daki en küçük bir Fransız hareketini Londra'ya rapor ediyordu. Mantıklı görünse bile, 'hem Versay hem de Londra Nova Scotia'daki çatışmaları münferit olarak nitelendirip fazla önem vermiyordu'.⁴ Aslında Shirley Fransızlar ile ilgili fazlaca mızızlanıyordu, ve ilgiyi kendine çekmeye çalışıyordu.

Shirley'in Yedi Yıl Savaşları'na en büyük katkısı, bir Fransız işgali olduğunu ilan etmesidir. 1754'te Shirley Londra'yı Fransızların tartışmasız bir biçimde Maine'e ait olan bir alanda yerleşmeye

⁴ Higgonnet, 58.

başladıkları hususunda uyarılmıştır. Mayıs ayında bölgeyi teftiş için gittiğinde, bölgenin yerleşime uygun olmadığını anlamıştır. Sadece Fransız işgali konusunda yanlış bilgilendirme yapmamış, kendi hatasını Londra'ya bildirmekte Ağustos ayına kadar pek de aceleci davranmamıştır. Gereksiz bir biçimde Londra'nın Maine'nin Fransız işgali altında olduğuna dair bir fikri üç ay boyunca taşımasına neden olmuştur. Her şekilde, Fransızlar'a yönelik ithamları kasıtlı olsa da olmasa da, Shirley hem halkın desteğini hem de politik desteğini arttırmıştır.

Shirley'in suçlamaları Yedi Yıl Savaşları'nın başlamasına katkıda bulunmuş olsa bile, Shirley'e büyük suçlamalar yönelmek adil olmayacaktır. Kendi siyasi gücünü Fransızlar'ın davranışlarını abartmak için kullanmış olabilir, ancak asla saldırgan bir tavır içine girmemiştir. Shirley'i en çok bencil bir politikacı olması dolayısıyla suçlayabiliriz. Yine de hareketleri en uygunsuz zamanlarda tansiyonun daha da yükselmesine neden olmuştur. Aynı günlerde Dinwiddie'nin Fransız işgali raporları da Londra'ya ulaşmaktaydı. Kastı olsa da olmasa da, Shirley'nin bu durumda sorumluluğu var.

Ne yazık ki Shirley'nin suçu en hafif olsa da onun hareketlerini engellemek en zoruydu. Bunun nedeni 3000 mil ötedeki bir valinin gereksiz yere bağırıp bağırmadığını bilmenin herhangi bir yolunun olmamasıydı. Hoşgörülemez tek nokta, kendi hatasını bildirmekte çok gecikmiş olmasıdır. Bir vali, yaptığı bir hatayı rapor etmeyi bu kadar ay geciktirebileceğini düşünmemeliydi.

1754 baharına kadar, Dinwiddie ve Duquesne İngiltere ve Fransa'yı da içine alacak bir çatışmanın şartlarını hazırladılar. 'Hıstan, beceriksizlikten, ya da emperyalizmden, ama her durumda kişisel güdüler yüzünden, kendi hükümetlerini savaşa sürüklemekte çok başarılı oldular'.⁵ Bu bireyler savaşı olası kıldırsa da, savaş hiçbir şekilde kaçınılmaz değildi. Bir noktadan sonra savaşı tırmandıracak hareketlerden kaçınmak İngiliz ve Fransız hükümetlerine bağlıydı. Bu görevi başarıyla yerine getiremediler.

İlk olarak, altı çizilmelidir ki Dinwiddie ve Duquesne Ohio konusuyla çok ilgili olsalar bile, kendi hükümetleri bu konuya hiç önem vermedi. 'İngiliz ve Fransız hükümetlerinin bu yerleşime uygun olmayan alan yüzünden karşı karşıya gelebileceklerine o kadar az ihtimal veriliyordu ki eğer bir barış anlaşması hazırlanacak olsaydı bu bölgenin adı bile geçmezdi'.⁶ Bu gerçek yüzünden, Jumonville isimli Duquesne'nin çalışanlarından birinin vurulması hususunda Fransızlar İngilizleri sorguladıklarında, İngiliz hükümeti çok az ilgi gösterdi. İngilizler'in Necessity Kalesi'ndeki Fransız saldırısına da fazla önem vermemesiyle birlikte düşünüldüğünde, bu durum onların duruma ne kadar az önem verdiğinin göstergesidir. '5 Temmuz'daki Washington'ın Necessity Kalesi'ndeki teslim tarihi ile 24 Eylül'de Braddock'un atanmasına kadar, Kuzey Amerika probleminin çözülmesi için hiçbir görüşme yapılmamıştır'.⁷

Bu İngiliz ve Fransız hükümetlerinin ilk hatasıydı. Kendi valilerinin Ohio üzerinde bir savaş çıkaracaklarını fark ettikleri anda, sorunu çözmek için biraraya gelecek görevliler atamalıydılar. Bu çatışmanın ortaya çıkmasını sağlayan en önemli nedenlerden bir tanesi Ohio'nun mülkiyetinin tanımlanmamış olmasıdır. Bu durumdan yararlanarak, Dinwiddie ve Duquesne kendi hükümetlerinin mülkiyet haklarını meşru gösterdiler. Eğer Ohio'nun mülkiyeti tanımlansaydı, saldırıyı meşrulaştıracak neden Dinwiddie ya da Duquesne ya da her ikisi için ortadan kalkabilirdi.

⁵ Higonnet, 67.

⁶ Higonnet, 60.

⁷ Higonnet, 71.

Buna ek olarak, bir uzlaşma da yapılabilirdi çünkü Fransızlar ve İngilizler'in farklı istekleri vardı. Fransızlar, Kanada ve Louisiana arasındaki bağlantının kopmaması için, Ohio Nehri'ni istiyordu. Diğer taraftan, 'İngilizler'in istedikleri Ohio Nehri değil, çevresindeki alanlardı'.⁸ İngilizler, sömürgelerini genişletmek istiyordu ve Fransızlar'ın Ohio'ya sahip olmasının bunu engelleyeceğinden korkuyorlardı. İki ülkenin istekleri farklı olduğundan, Ohio üzerinde bir uzlaşmaya varılabılırdı. Aslında, İngilizler, Şubat 1755'te akla uygun bir öneride bulunmuşlardı:

'Ohio bölgesinin, Amerikalı İngilizler'in Yerliler ile sınırlı ticaret hakkına sahip olduğu ancak yerleşme hakkına sahip olmadığı tarafsız bölge olmasını önerdiler. Fransızlar, yukarı Ohio Nehri'ni kullanmayacaklardı... Bunun yerine, Wabash Nehri'ni takip eden yolu kullanabileceklerdi. Bu zaten Fransızların kullandığı hatta birkaç küçük kale inşa ettikleri bir yoldu. En az Yukarı Ohio yolu kadar doğrudan ve Ohio Nehri kadar taşıma ücreti gerektiriyordu. Ohio bölgesinin mülkiyeti meselesi sonsuza dek ertelenecekti.'⁹

Fransızlar, öneriyi kabul etmeseler bile, bu öneri bir uzlaşma olasılığını gösterme açısından önemlidir.

İngilizler'in davranışı, Fransız işgali konusunda uyarılarda bulunan raporları hem Shirley hem de Dinwiddie'den almalarıyla değişti. İngilizler, Fransızlar'ın bilinçli olarak İngiliz topraklarını işgal ettikleri fikrini oluşturdu. Fransızlar'ın kendilerine karşı yeni ve sebepsiz bir saldırıya geçtiklerini ve görüşmenin böyle bir saldırı karşısında sonuçsuz kalacağını düşündüler. Böylece General Braddock'u Fransızlar ile savaşması için Kuzey Amerika'ya gönderdiler. Sahip oldukları tek seçeneğin güç gösterisi yapmak ve Fransızlar'ın bunun karşısında geri adım atacağını umut etmek olduğuna inandılar.

İngiliz hükümeti karşılık verdiği için suçlanmamalı. Onlara verilen bilgiler düşünüldüğünde, yaptıkları doğruydı. Burada suç yanlış bilgi aktarımı yapan Dinwiddie ve Shirley'e ait. İngiliz hükümetinin bu gelen bilgilerin doğruluğunu kontrol etmesinin herhangi bir yolu olmadığından, karşılık verme kararı önlenemezdi. Ancak Braddock'u göndererek karşılık vermek bazı nedenlerden ötürü bir yanlış hesaplamaydı. Sömürgecilere maddi ve lojistik yardımı yapmak bu seçenekten daha etkili olabilirdi. Bunun nedeni sömürgecilerin Fransızlar ve Yerliler ile savaşmaya İngiliz birliklerinden daha alışkın olmalarıydı. Aslında Braddock'un birliklere savaşta etkin olamayarak çok kayıp verecekti. Buna ek olarak, sömürgecilerin güçlendirilmesi Fransızları fazla kışkırtılabılırdı.

Ancak Fransızlar fazlasıyla kışkırtılmış hissettiler ve Aralık ayında kendi caydırma hareketlerini yapmaya ve 6 taburu Kuzey Amerika'ya göndermeye karar verdiler. Durumu onlar da İngilizler gibi görmüş olsalar bile, nihai kararları taburları göndermekti. İki nedenle bu yolu seçtiler. İngilizler'in Braddock'un göndermesiyle, Kuzey Amerika'daki güç dengesinin bozulmamasını istiyorlardı. Ayrıca, İngilizler gibi, Fransızlar da karşı tarafın çatışma fazla tırmanmadan geri adım atacağına inanıyordu. Ancak bu fazlasıyla küstahça bir davranıştı.

İngilizler'in güç gösterisi mazur görülse bile, Fransızlar'ın cevabı böyle görülemez. Bu zamana kadar, her iki taraf da İngiliz topraklarına ilk saldırının Duquesne olduğu konusunda hemfikirler. İngilizler'in hareketi savunmaya yönelikken, Fransızlar'ın hareketi çatışmanın tırmanmasına neden oldu. 'Güdüler istikrarlı olarak savunmaya yönelik olduğunda tırmanışı kontrol etmek, en azından bir tarafın saldırgan olduğunu kabul ettiği zamanlardan, daha zordur'.¹⁰ Eğer iki ülke de gittikçe büyüyen

⁸ Smoke, War: Controlling Escalation (Cambridge:Harvard University Press, 1977), 214.

⁹ Smoke, 220-221.

¹⁰ Smoke, 28.

savunma hareketleri yaparsa, çatışma zamanla savaşa doğru tırmanır. Bir ülkenin geri adım atması gerekir. Burada, Fransızlar'ın geri adım atması lazımdı çünkü onlar önce saldırmışlardı. Duquesne'yi desteklemek yerine, onun sınırları dışında hareket ettiğini itiraf etmelilerdi. Sonra da uzlaşma için çalışmalılardı.

Bu noktada bile, her iki devlet de çatışmanın savaşa sonuçlanmasını istemiyor, barışçı uzlaşmanın mümkün olduğuna inanıyordu. Fransızlar, İngilizler'in güç gösterisinden sonra geri adım atmayacağını görerek, görüşmelerin yapılabileceği seçeneğine eğilim gösterdiler. Ancak müzakereler başlamadan önce, Fransızlar iki yıllık bir ateşkesin olmasını istiyordu. Ama bu sorunlu bir istektir.

'İngilizler için ateşkes kabul edilemezdi çünkü bu Fransızlara kendi donanmalarını Quebec'e göndermek için zaman sağlayarak Kuzey Amerika'daki güç dengesini bozabilirdi. Bu, görüşmelerin sonuçsuz kalması halinde, bir felakete yol açardı. Fransızlar için ateşkes hayatiydi çünkü ateşkes olmadan Kanada'daki güçlerini destekleyebileceklerinden emin değillerdi. Destek olmadan, kısa süre sonra Braddock'un güçleri karşısında düşük sayıda kalacaklardı.'¹¹

Fransızlar görüşmek isteseler de, önerdikleri ateşkes İngilizler için kabul edilemezdi.

Bu noktada, sorumluluk her iki ülkededir. Fransızlar, İngilizler'in çıkarlarına bu derece aykırı bir öneri için çok baskı yapmamalı ve doğrudan görüşmelere başlamalıydı. Önemli sorunlardan birisi İngilizler'in ateşkes bu kadar karşı olmalarını bilmemeleriydi. Bu durumda, İngilizler bunu açıkça belli etmeli ve Fransızlar'ın görüşme eğilimini görmemeli ve görüşmeye biraz daha hevesli olmalıydı.

Eğer Fransızlar Braddock'un birliklerinden, İngilizler de Fransızlar'ın 6 taburundan çekiniyorsa, bir anlaşma için harekete geçmelilerdi. Fransızlar, İngilizler'in Braddock'u geri çekmesi karşılığında, 6 taburu göndermekten vazgeçebilirlerdi. Braddock'u geri çağırmak en başta mantıksız görünse de, Braddock'un asıl gönderilme amacı İngilizler'in artık doğru olmadığını bildiği bir 'işgal'i engellemektir. İngilizler, Dinwiddie ve Shirley yanlış algılamaları için suçlayabilir ve Braddock'u fazla utanç duymadan geri çağırabilirlerdi. Bu da gerilimi büyük ölçüde düşürürdü. Daha sonra da yukarıda irdelendiği şekilde Ohio'nun paylaşılması meselesini görüşebilirlerdi.

Ne yazık ki bu gerçekleşmedi. Fransızlar ateşkes için çağrılar yapmaya, İngilizler bu çağrıları reddetmeye devam ettiler. Mayıs 1755 Fransız filosu denize açıldığında, savaş artık önlenemezdi. Fransa da İngiltere de bu çatışmanın bir savaş dönüşmesini engelleyemediler.

Yedi Yıl Savaşları'nın başlaması birçok şeyin ters gitmesi açısından talihsiz bir olaydır. Eğer hükümetler görüşmeye bu kadar karşı olmasalardı, eğer Dinwiddie, Duquesne ve hatta Shirler o dönemde valilik yapmasalardı, Yedi Yıl Savaşları belki de hiç başlamazdı. Bu olaydan öğreneceğimiz ders, eğer yeterli dikkat verilmezse en küçük çatışmaların bile büyük bir savaşa doğru tırmanabileceğidir. Gelecekte yerel liderlerin yorumlamalarına açık antlaşmalara, kişisel çıkarları için çatışmaya göze alacak liderlere, gereksiz bir biçimde çatışmayı tırmandıracak kararlara, ve oturup görüşme yapmama eğilimlerine karşı dikkatli olmalıyız. Umut edelim ki, bu dersleri aklımızda tutarak, Yedi Yıl Savaşları gibi aptalca bir savaş bir daha olmasını engelleyebiliriz.

¹¹ Higgonnet, 'The Origins of the Seven Years War', 84.